

УДК 378.147:81'243(045)

MIND MAP AS AN EFFECTIVE TOOL FOR GENERATING AND STRUCTURING STUDY MATERIAL IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE LEARNING

MIND MAP ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ГЕНЕРУВАННЯ ТА СТРУКТУРИЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Rybalka N.V. / Рибалка Н.В.*senior lecturer / старший викладач*

ORCID: 0000-0003-3804-6875

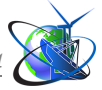
Artemenko S.K. / Артеменко С.К.*student / студентка**Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Educational and Scientific Institute
of Economics and Trade of Kryvyi Rih National University**Kryvyi Rih, Tramvaina 16, 50005**Навчально-науковий інститут економіки і торгівлі**імені Михайла Туган-Барановського**Криворізького національного університету**Кривий Ріг, Трамвайна 16, 50005*

Анотація. Стаття присвячена аналізу використання сучасного інструменту *mind map*, який слугує для генерації, структуризації та відображення навчального матеріалу під час вивчення іноземної мови. Встановлено, що даний інструмент, завдяки своїй візуальності та індивідуальному підходу, може бути корисним та цікавим для обробки інформації під час читання або аудіювання та для засвоєння лексичного і граматичного матеріалу, а також буде ефективним для розвитку навичок усного та писемного мовлення і може використовуватися як для дітей, так і для дорослих, сприяючи формуванню їх логічного мислення та мовної автономії

Ключові слова: *mind map*, іноземна мова, інструмент, ментальна карта, навчальний процес.

Вступ.

Вивчення мови – це тривалий процес, який охоплює засвоєння лексики, граматичних структур та розвиток мовленнєвих навичок, а також вимагає активної розумової діяльності, постійної практики й осмисленого підходу до опрацювання мовного матеріалу. Це звучить складно, проте з розвитком технологій з'явилося безліч інструментів та методів для ефективного вивчення іноземних мов, що допомагають швидше розвивати всі необхідні навички. Ці методи та інструменти значно спрощують процес та полегшують обробку нового матеріалу і одним із таких є інструмент «Mind map», або метод ментальної карти.

Виклад основного матеріалу.

Mind map або ментальна карта (також інтелект-карта) – це простий органічний спосіб упорядкувати ідеї, поняття, завдання та багато іншої інформації, не обмежуючи себе лінійною структурою. У центрі карти, як правило, міститься основна ідея, тема або мета, від якої розходяться лінії-гілки до споріднених тем і конкретних прикладів, проте, з розвитком різних технологій та програм, можна зустріти вже багато варіацій та готових шаблонів для їх створення [3].

Ментальна карта – це універсальний метод, який використовується у різних галузях, зокрема він є досить корисним та зручним і при вивченні іноземної мови, адже, наприклад, під час засвоєння граматичного матеріалу mind maps дозволяють структурувати інформацію у спосіб, що відповідає індивідуальному стилю сприйняття, і таким чином спрощують розуміння та запам'ятовування граматичних правил і винятків. За допомогою інтелект-карт також можна опрацьовувати і рецептивні види діяльності такі як аудіювання та читання, які спрямовані на сприйняття інформації, занотовуючи ключові слова або словосполучення у формі розгалуженої мережі від основної теми, тим більше коли наступним завданням є відтворення почутого чи прочитаного [2].

Ще ефективніше цей підхід проявляється у процесі розвитку мовленнєвих навичок. Під час вивчення іноземної мови нам потрібно засвоювати велику кількість нової інформації, у процесі сприйняття якої ми не лише читаємо чи слухаємо її – ми також формуємо власне ставлення до нового матеріалу. Ми автоматично класифікуємо отримане на: корисне та зайве, цікаве та нудне, нове та вже відоме і т.д. Таким чином, до самого обсягу отриманої інформації додається ще й нова – як результат нашого переосмислення. Тому, щоб ефективно скористатися отриманою інформацією, її потрібно структурувати, перетворити в зручну для засвоєння форму. Такий підхід дозволяє виокремити головне й відкинути другорядне. Це особливо корисно в ситуаціях, коли, наприклад, необхідно переказати текст власними словами без попереднього запису того, що планується для вираження своїх думок. У таких випадках метод

mind map допомагає виокремити та структурувати отриману інформацію, що є надзвичайно важливим під час усного мовлення. Адже при переказі тексту важливо не лише відтворити зміст, а й зробити це спонтанно, у процесі мовлення і без письмової опори. В цьому випадку mind maps забезпечують візуальне представлення логіки викладу – у вигляді схеми з ключовими словами та ідеями, які слугують орієнтирами для побудови зв'язного монологічного мовлення.

Цінність використання інтелект-карти полягає в тому, що під час мовлення студент, орієнтуючись на ключові поняття, самостійно будує речення, співвідносячи їх із контекстом. На відміну від традиційного методу, коли розповідь повністю записується, а готові формулювання заучуються, такий підхід стимулює розвиток гнучкого мислення. Відсутність заздалегідь підготовлених речень сприяє мовній автономії, спонукає до спонтанного формулювання висловлювань і, як наслідок, активно розвиває живе, природне мовлення.

Інтелект-карти також ефективно застосовуються і під час підготовки до діалогічного мовлення, яке є невід'ємною складовою процесу вивчення мови. Так, наприклад, можна навколо центральної теми дискусії розміщувати власні думки, аргументи та переконання. Такий формат дозволяє швидко зорієнтуватися в темі, уникнути тривалого написання чернеток і зосередитися на генерації ідей. У результаті учень отримує чітко структурований план, що значно полегшує формулювання та відтворення думок під час безпосередньої участі в обговоренні.

Mind maps також можуть бути дієвим інструментом і для запам'ятовування нової лексики та подальшого введення її до активного словникового запасу. Візуальне розташування слів у контексті теми або ситуації сприяє кращому осмисленню значення, встановленню асоціацій та підвищенню ймовірності їхнього використання у власному мовленні. До того ж, у mind maps можна додавати малюнки або символи, що асоціюються з новими словами чи змістом тексту, а це, в свою чергу, додатково активізує візуальну пам'ять і сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

Для ефективного опанування лексики варто використовувати інтелект-карти, створюючи мережу навколо основного поняття, доповнюючи його символами і зображеннями, які впливають на наше сприйняття, адже наш мозок на 50 % сприймає все на зір, тому візуалізація інформації є надзвичайно потужним засобом для поповнення словникового складу іноземної мови [2].

Крім усного мовлення, ментальна карта також допомагає розвивати і писемне мовлення. Наприклад, при написанні твору або переказу така інтелект-карта слугуватиме підготовчою схемою, що допоможе зберегти логіку, послідовність і цілісність викладення думок. Також mind map може допомогти не лише зафіксувати ключові ідеї, щоб уникнути їх забування, а й створює підґрунтя для подальшого розвитку думки, генерації нових формулювань та варіантів викладу.

Наведемо нижче приклад mind map для роботи з темою «Reisen»:

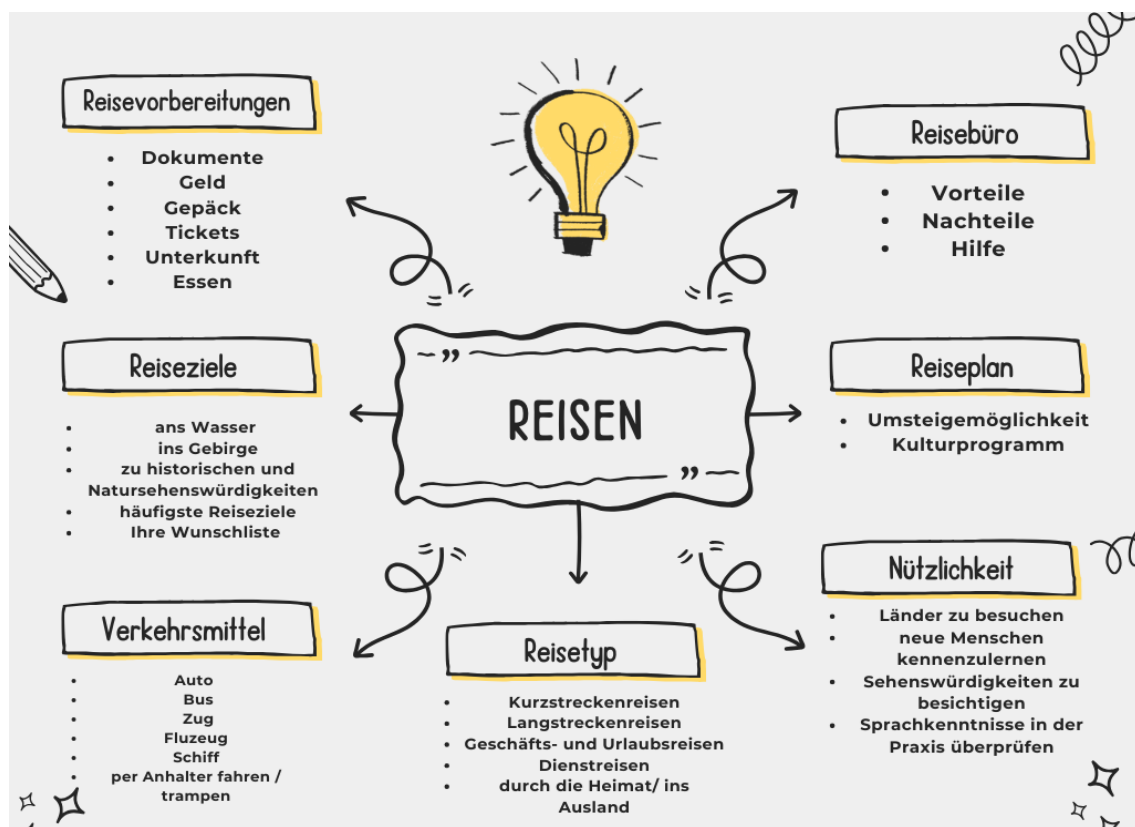

Рисунок 1 - «Mind map на тему “Reisen”»

Даний приклад доречно використовувати як для тренування та розвитку усного (монологічного та діалогічного) мовлення, так і писемного (наприклад для написання есе або переказу). Користуючись даною схемою можна повністю використовувати всю інформацію або частково. Також бувають моменти, коли виникають труднощі у деяких пунктах і слова-підказки можуть допомогти сформулювати відповідь.

Не слід забувати, що кожна людина має свій тип мислення, і це позначається на тому, який спосіб структуризації, генерації та відображення необхідної інформації та думок для неї зручний. Крім того, оформлення ментальної карти можна виконувати просто в зошиті або на альбомному аркуші від руки, а також зараз існує багато програм, які допоможуть у вирішенні даного питання.

Слід додати також, що цей метод підходить як дорослим, так і дітям та підліткам. Останнім буває особливо важко при вивченні мови, особливо у школі, де від учнів зазвичай вимагають заучування матеріалу. До того ж, у школах розвиток мовленнєвих навичок часто залишається поза належною увагою. Навіть якщо цьому й приділяється час, зазвичай використовуються застарілі методики, які не враховують сучасні потреби та інтереси учнів. У цьому контексті метод *mind maps* здатен вирішити одразу кілька важливих проблем:

1. Підвищення мотивації учнів. Оскільки ментальна карта створюється індивідуально, кожен учень має змогу креативно підійти до структурування матеріалу.

2. Розвиток мовленнєвих навичок. Використовуючи власноруч створені інтелект-карти, учні поступово навчаються формулювати думки швидко, логічно та без надмірного напруження. Це допомагає перейти від заучування до усвідомленого формування висловлювань, сприяючи природному продукуванню мовлення.

3. Розвиток логічного мислення. Робота з *mind maps* розвиває вміння узагальнювати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та вибудовувати логічну послідовність викладу інформації.

Висновки.

Відтак, можна впевнено стверджувати, що, метод mind maps є потужним, універсальним та надзвичайно ефективним інструментом у процесі вивчення іноземної мови, адже такий формат роботи з навчальним матеріалом, хоча і потребує в деяких випадках більше часу, проте водночас, сприяє розвитку самостійності, активному залученню в навчальний процес і формує позитивне ставлення до вивчення іноземної мови, а отже є набагато ефективнішим, ніж просте механічне заучування текстів або списків слів.

Крім того, використання mind maps сприяє розвитку мовленнєвих навичок, а також формуванню комунікативної компетентності, логічного мислення та мовної автономії. Інтелект-карти допомагають структурувати інформацію, спрощувати засвоєння лексики, покращити пам'ять і заохотити до активної розумової діяльності будь-якого учня, адже завдяки своїй візуальності та індивідуальному підходу вони ефективні у навчанні як дітей, так і дорослих.

Література:

1. Каленик М.В., Шатова О.Д. Mind-map технологія як одна з форм розвиваючого навчання. *Сучасні проблеми експериментальної, теоретичної фізики та методики навчання фізики*: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Суми, 24-26 жовтня 2022 р. / за ред. С. О. Лебединського. Суми: ІПФ НАН України, 2022. С. 32–33. URL: https://fizmat.sspu.edu.ua/images/NAUKA/SPETF/materiali_konferenciyi_spetfmnf_2022_56a5b.pdf#page=33
2. Король С. Розвиток іншомовної комунікативної компетенції майбутніх вчителів іноземної мови за допомогою методу інтелект-карт. *Молодь і ринок*. 2019. № 3 (170). С. 86 – 90.
3. Тихонова М. Є. Розширення мовного запасу у викладанні іноземних мов у технічному ВНЗ за допомогою mind map. Харків, 2022. С. 249 – 250. URL: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/448f0bd8-a15c-4e57-8017-5cfaf533eade/content>

References.

1. Kalenyk, M. V., Shatova, O. D. (2022). *Mind-map tekhnolohiia yak odna z form rozvyvaiuchoho navchannia* [Mind-map technology as a form of developmental learning]. *Suchasni problemy eksperymentalnoi, teoretychnoi fizyky ta metodyky navchannia fizyky: materialy VIII Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu*, m. Sumy, 24–26 zhovtnia 2022 r. / za red. S. O. Lebedynskoho. Sumy: IPF NAN Ukrainy. PP. 32–33. Available at: https://fizmat.sspu.edu.ua/images/NAUKA/SPETF/materiali_konferenciyi_spetfmnf_2022_56a5b.pdf#page=33. [in Ukrainian]
2. Korol, S. (2019). *Rozvytok inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii maibutnikh vchyteliv inozemnoi movy za dopomohoiu metodu intelekt-kart* [Development of foreign language communicative competence of future foreign language teachers using the method of intelligence cards]. *Molod i rynek*. Vol. 3 (170). PP. 86–90. [in Ukrainian]
3. Tikhonova, M. E. (2022). *Rozshyrennia movnoho zapasu u vykladanni inozemnykh mov u tekhnichnomu VNZ za dopomohoiu mind map* [Expanding vocabulary in teaching foreign languages in a technical university using a mind map]. Kharkiv. PP. 249–250. Available at: <https://api.dspace.khadi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/448f0bd8-a15c-4e57-8017-5cfaf533eade/content>. [in Ukrainian]

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the modern mind map tool using, which serves to generate, structure and display educational material in the process of foreign language learning. It is established that this tool, due to its visuality and individual approach, can be useful and interesting for processing information while reading or listening and for learning lexical and grammatical material, as well as effective for developing oral and written communication skills and can be used for both children and adults, contributing to the formation of their logical thinking and linguistic autonomy.*

Key words: *mind map, foreign language, tool, mental map, learning process.*

Стаття відправлена: 20.05.2025 р.

© Рибалка Н.В.

© Артеменко С.К.